

Fremtidens landskab

De voedselproductie en het platteland van de toekomst worden vanuit vele hoeken bediscussieerd. Zo organiseert het befaamde Guggenheim Museum in New York in het voorjaar de tentoonstelling *The countryside has the future*, waarin ook een visie wordt uitgetekend voor de voedselproductie van de toekomst. Steeds vaker komen het platteland en de landbouw ook aan bod in de wereld van ontwerpers en planners (zie onder meer *Ruimte* 14 en 41). Maar wat brengt de toekomst? En waar staat Vlaanderen? In een zoektocht naar antwoorden klopten we aan bij de Deense professoren Lone Kristensen en Jørgen Primdahl. Ze bieden ons een frisse blik van buitenaf.

← Bezoek aan de CSA boerderij
Radiskale in Neerpede.
Foto: Jeroen De Waegemaeker

Het Vlaamse platteland van de toekomst, door een Deense bril

JEROEN DE WAEGEMAEKER [ILVO-ONDERZOEKER]

Lone Kristensen en Jørgen Primdahl zijn beiden professor plattelandsontwikkeling en -planning aan de Universiteit van Kopenhagen. Ze voeren er onderzoek naar onder meer de evolutie van het landschap, landschapspraktijken en -beheer, het Europees en nationaal landbouwbeleid, de drijfveren van landbouwers en planningsprocessen op het platteland. De voorbije tien jaar trokken Lone Kristensen en Jørgen Primdahl twee programma's voor actieonderzoek naar collaboratieve planning op het Deense platteland: *Diaplan* (2010-2013) en *Fremtidens Landskaber*¹ (2013-2017). In totaal begeleidden zij 16 verschillende planprocessen, waaronder de ontwikkeling van een stadsbos in Odense en de visievorming voor het intensieve akkerlandschap in Jutland.

JEROEN DE WAEGEMAEKER Voor welke uitdagingen staat het Deense platteland?

PRIMDAHL | Ons platteland verandert vandaag tegen een ongezien tempo ten gevolge van wereldwijde processen zoals klimaatverandering, globalisering en technologische vooruitgang. Bovendien wordt iedereen steeds mobieler. Vroeger leefden op het platteland vrijwel uitsluitend mensen die er ook werkten, vandaag zijn mensen er op zoek naar een aangename woonomgeving. Verder creëert de bouw van nieuwe wegen, spoorwegen en woonwijken een gefragmenteerd landschap.

Dat klinkt erg herkenbaar. Waarin verschillen Vlaanderen en Denemarken dan volgens jullie?

PRIMDAHL | De bevolkingsdichtheid. In diverse delen van Denemarken krimpt de bevolking. Niet dramatisch en vrij traag, maar toch. Dat is in het centraal gelegen Vlaanderen ondenkbaar. Anderzijds is er rondom de Deense steden een sterke groei en een competitie om grond. Stadsbewoners kopen er hoeves en landbouwgronden op om er te wonen of te recreëren en hebben andere ambities voor het rurale landschap. Dat leidt tot conflicten over het platteland. De situatie rondom Kopenhagen, Odense en Århus bijvoorbeeld is sterk vergelijkbaar met de Vlaamse context.

KRISTENSEN | Tegelijk mogen we niet vergeten dat het platteland eigenlijk erg divers is. We beschouwen het platteland vaak als één zone, maar als je beter kijkt, dan zijn er vele tinten platteland. En elke tint kent zo zijn eigen uitdagingen. Daar moeten we als planners meer aandacht voor hebben.

Een Deens bezoek aan Vlaanderen

In de lente van 2019 trok ILVO onderzoeker Jeroen De Waegemaeker op onderzoekverblijf naar de Universiteit van Kopenhagen (KU). Hij voerde er onderzoek naar de historiek, de actuele toestand en de toekomst van het plannen voor de landbouwzone rondom Kopenhagen. De eerste resultaten van dit onderzoek verschenen reeds eerder in *Ruimte* 43. Deze herfst maakten professoren Lone Kristensen en Jørgen Primdahl de omgekeerde beweging. Op zoek naar inspiratie voor het Deense platteland bezochten zij de projecten *Tuinen van Stene* in Oostende en *BoerenBruxselPaysans* in Anderlecht. Bovendien gaven beide professoren het startschot voor de ILVO lezingreeks *Heeft het platteland de toekomst?* In een presentatie over hun onderzoek namen zij het aanwezige publiek mee naar het Deense platteland en het lokale debat over het rurale landschap en de voedselproductie. Dit artikel vloeit voort uit een interview met beide professoren op het einde van hun bezoek aan Vlaanderen.

Jullie bezochten ook twee projecten voor het 'stadsnabije platteland': *Tuinen van Stene* in Oostende en *BoerenBruxselPaysans* in Brussel. Wat was jullie indruk?

PRIMDAHL | Voor ons was het boeiend, en soms ook wel herkenbaar. De groeiende interesse van stadsbewoners om als consument en soms zelfs als actieve deelnemer aan de landbouwactiviteit opnieuw in contact te komen met de voedselproductie, zien we ook in Denemarken, maar dan in een andere vorm. Er is bij ons bijvoorbeeld een grote vraag naar graasgroepen. Een graasgroep is een collectief van stadbewoners dat instaat voor het hoeden van enkele schapen of runderen in of nabij de stad. Hier in Vlaanderen werd ik vooral geprikkeld door het landschap in *Tuinen van Stene*. De stad vormt er als het ware een middeleeuwse muur van gebouwen en staat er in sterk contrast met het open polderlandschap.

KRISTENSEN | Mij heeft verrast dat het behoud en de ontwikkeling van lokale voedselproductie hier überhaupt op de poli-